

Załącznik do
UCHWAŁY NR 172/XXVIII/2017
RADY POWIATU WRZESIŃSKIEGO
z dnia 24 stycznia 2017 r.

POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
NA LATA 2017 – 2019

Września 2017r.

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	3
II. CHARAKTERYSTYKA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE WRZESIŃSKIM	4
III. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH W LATACH 2017 – 2019	8
IV. CHARAKTERYSTYKA INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE WRZESIŃSKIM.....	9
V. OSOBY USAMODZIELNIANE	11
VI. CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2017 – 2019.....	14
VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	17
VIII. ODBIORCY PROGRAMU	17
IX. REALIZATORZY PROGRAMU	18
X. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	18

I. WSTĘP

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Zadania administracji publicznej w tym zakresie są realizowane we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Regulacje prawne w kwestiach dotyczących wspierania rodziny oraz organizacji systemu pieczy zastępczej zawiera ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 poz. 575 z późniejszymi zmianami). Ustawa nakłada na jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej różne obowiązki oraz dzieli kompetencje.

Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej wykonuje starosta za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Zarządzeniem nr 40/2011 z dnia 27 października 2011 roku Starosta Wrzesiński na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni. W związku z tym większość zadań Powiatu z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizowanych jest przez tą jednostkę.

Art. 180 pkt 1 wyżej wskazanej ustawy zobowiązuje powiat do opracowania i realizacji 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Pierwszy taki Program powstał w 2013 roku i obowiązywał na lata 2014-2016. W związku z jego wygaśnięciem zachodzi konieczność opracowania kolejnego Programu, który w dużej mierze jest jego kontynuacją dotychczas realizowanego. „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2017 – 2019” w dalszej części zwany „Programem”, został opracowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni we współpracy z innymi podmiotami działającymi w sferze pieczy zastępczej. Program zawiera diagnozę sytuacji pieczy zastępczej na terenie powiatu wrzesińskiego, określa kierunki działań oraz ustala

zakres prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej. W Programie wskazano konieczność podjęcia działań rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz usamodzielniających się wychowanków, a także podnoszących poziom świadczonych usług przez instytucjonalną pieczę zastępczą funkcjonującą na terenie powiatu wrzesińskiego. Uchwalenie Programu pozwoli również na pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pieczy zastępczej.

II. CHARAKTERYSTYKA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE WRZESIŃSKIM

Rodzina zastępcza to oparta na modelu wychowania rodzinnego forma pieczy zastępczej nad dziećmi i młodzieżą pozbawionymi trwale lub czasowo opieki rodziców biologicznych, która w wypełnianiu swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw. Rodzina zastępcza zapewnia dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, w tym: odpowiednie warunki bytowe, możliwości rozwoju fizycznego i społecznego, możliwości zaspakajania indywidualnych potrzeb dziecka, możliwości właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, odpowiednie warunki do odpoczynku i organizacji czasu wolnego.

Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzinną pieczę zastępczą dzielimy na:

- 1) rodziny zastępcze **spokrewnione** (rodzinę tworzą dziadkowie i rodzeństwo dziecka),
- 2) rodziny zastępcze **niezawodowe** (dalsza rodzina i osoby obce),
- 3) rodziny zastępcze **zawodowe** (dalsza rodzina i osoby obce), **w tym zawodowa specjalistyczna oraz zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego**. W rodzinach zawodowych umieszcza się nie więcej niż troje dzieci, w szczególnie uzasadnionych przypadkach oraz po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych dopuszczalna jest większa liczba dzieci. W rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej umieszcza się w szczególności dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz małoletnie matki

z dziećmi. W rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego umieszcza się dziecko do czasu unormowania jego sytuacji, nie dłużej jednak niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny naturalnej, jego przysposobienia lub umieszczenia w rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny zawodowe otrzymują za pełnioną funkcję comiesięczne wynagrodzenie. Miesięczne wynagrodzenie nie może być niższe niż kwota 2.000,00 zł , a w przypadku pogotowia rodzinnego nie niższe niż 2.600,00 zł.

4) **rodzinny dom dziecka** – rodzina, w której umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż ośmioro dzieci. Prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymuje za pełnioną funkcję comiesięczne wynagrodzenie. Ponadto, powiat pokrywa koszty związane z utrzymaniem domu.

Poza podstawowym w/w podziałem można wyróżnić **rodziny pomocowe**, które w sytuacjach, kiedy rodziny zastępcze nie będą w stanie czasowo sprawować opieki nad umieszczonymi dziećmi przejmą nad nimi opiekę. Rodziną pomocową może być rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka, oraz małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, którzy zostali przeszkoleni do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej.

Liczbę rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i przebywających w nich dzieci w latach 2013 - 2016 przedstawiono w Tabeli 1.

Z danych zawartych w tabeli wynika, iż utrzymuje się tendencja malejąca liczby rodzin zastępczych i przebywających w nich dzieci. Wynika to z faktu mniejszej liczby rodzin nowopowstałych od rodzin rozwiązanych. Jednak warto tu zaznaczyć pozytywny aspekt – w analizowanym okresie powstały 3 zawodowe rodziny zastępcze, w tym 2 pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzinny dom dziecka. Szczególnie ważne było utworzenie pogotowia rodzinnych, które w sytuacjach interwencyjnych podejmują opiekę nad małymi dziećmi, poniżej 10 roku życia. W myśl obowiązujących przepisów, dzieci tych nie można już umieszczać w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 1. Rodzinna piecza zastępcza i umieszczone dzieci w latach 2013 -2016

Rok	2013 rok		2014rok		2015 rok		2016 rok	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Rodziny spokrewnione	46	69	37	51	32	42	31	40
Rodziny niezawodowe	32	42	27	36	29	41	28	40
Rodziny zawodowe	4	11	4	14	4	14	3	12
Rodzinny dom dziecka	0	0	1	5	1	5	1	4
razem	82	122	69	106	66	102	63	96

Źródło: Opracowanie PCPR we Wrześni.

Rodziny zastępcze są wspierane w swoim funkcjonowaniu między innymi poprzez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatorzy regularnie odwiedzają rodziny zastępcze. Takie działanie ma na celu ustalenie sytuacji przyjętego dziecka, sposobu sprawowania opieki, dbania o zapewnienie dzieciom prawidłowych warunków rozwoju i wychowania, odpowiednich do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju. Ponadto osoby pełniące funkcję rodzinnej pieczy zastępczej mogą liczyć na wsparcie psychologa. Została utworzona grupa wsparcia, w ramach której rodzice mogą podzielić się bieżącymi problemami, otrzymać pomoc i wzmocnić kompetencje opiekuńczo – wychowawcze. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie sprawując nadzór nad prawidłowym procesem wychowawczym dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych współpracuje z innymi jednostkami pomocy społecznej, sądami i placówkami oświatowymi oraz ośrodkiem adopcyjnym.

Oprócz zapewnienia wsparcia merytorycznego dla osób pełniących funkcję rodzinnej pieczy zastępczej, Powiat zobowiązany jest do ponoszenia wydatków na pokrycie kosztów

pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje na każde umieszczone dziecko świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania nie niższe niż:

- 660,00 zł miesięcznie w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej,
- 1000,00 zł miesięcznie w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.

Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatek nie niższy niż kwota 200,00 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka.

Na przestrzeni lat podejmowano działania mające na celu rozpowszechnienie problematyki rodzicielstwa zastępczego. Były to między innymi artykuły w lokalnej prasie, ulotki promujące rodzicielstwo zastępcze, informacje w lokalnym radiu. Spodziewanym efektem miało być pozyskanie kandydatów do pełnienia tej funkcji. Nie odniosły one jednak oczekiwanych rezultatów. Od wielu lat istnieje potrzeba tworzenia większej liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, w których będą mogły wychowywać się dzieci w sprzyjających warunkach. W celu promocji rodzicielstwa zastępczego corocznie obchodzony jest Dzień Rodzicielstwa Zastępczego. Podczas spotkania wszystkie rodziny zastępcze mają możliwość spotkania, poznania nowych osób, wymiany doświadczeń.

Wnioski

W latach 2013 – 2016 w powiecie wrzesińskim z roku na rok malała liczba rodzin zastępczych spokrewnionych, natomiast na podobnym poziomie utrzymywała się liczba rodzin zawodowych i niezawodowych. Utworzono 2 pogotowia rodzinne, które zabezpieczają opiekę nad małymi dziećmi. Konieczna jest kontynuacja realizowanych działań wspierających rodzicielstwo zastępcze, intensywna praca w kierunku promocji rodzicielstwa zastępczego, w celu pozyskania kandydatów na rodziców zastępczych oraz utworzenie sieci

zawodowych rodzin zastępczych. Szczególnie istotne byłoby pozyskanie kandydatów dla dzieci w starszym wieku i rodzeństw. Obecnie dzieci te ze względu na brak kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej muszą być umieszczane w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Jest to bardzo niekorzystne, gdyż wśród rodzeństw są często dzieci poniżej 10 roku życia. Wówczas skutkuje to przebywaniem również tych młodszych dzieci w placówce.

III. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH W LATACH 2017 – 2019

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie. W 2013 roku rozpoczął się proces przekwalifikowywania niezawodowych rodzin zastępczych w zawodowe. Aktualnie w powiecie wrzesińskim funkcjonują trzy zawodowe rodziny zastępcze w tym dwie pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzinny dom dziecka. Liczba zawodowych rodzin jest niewystarczająca w stosunku do rzeczywistych potrzeb. Konieczne jest sukcesywne zwiększanie ilości rodzin zastępczych zawodowych.

Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2017 – 2019 – przedstawiony w Tabeli 2.

Tabela 2. Limit zawodowych rodzin zastępczych

Rok	Planowany limit zawodowych rodzin zastępczych
2017	do 8 rodzin
2018	do 10 rodzin
2019	do 12 rodzin

Źródło: Opracowanie własne przez PCPR we Wrześni.

IV. CHARAKTERYSTYKA INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE WRZESIŃSKIM

W powiecie wrzesińskim funkcjonuje placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjno-interwencyjnego - Ośrodek Wspomagania Dziecka i Rodziny w Kołaczkwie oraz placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego - Rodzinny Dom Dziecka w Pyzdrach. Celem placówek jest zapewnienie dzieciom całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajanie niezbędnych potrzeb bytowych, rozwojowych, emocjonalnych, społecznych, religijnych, a także zapewnienie kształcenia. W placówce realizowany jest indywidualny plan pomocy dziecku zmierzający do osiągnięcia jednego z trzech następujących celów: reintegracji dziecka z rodziną, znalezienie dla dziecka trwałego miejsca w środowisku rodziny zastępczej lub adopcyjnej, usamodzielnienia. W placówce opiekuńczo-wychowawczej w Kołaczkwie przebywają głównie dzieci z terenu powiatu wrzesińskiego. W przypadku posiadania wolnych miejsc i zaistnienia takiej potrzeby ze strony innych powiatów, do placówki kierowane są dzieci spoza powiatu wrzesińskiego. Wówczas powiat kierujący dzieckiem pokrywa koszty jego utrzymania w placówce. Obecnie z terenu innych powiatów w OWDiR w Kołaczkwie przebywa 5 dzieci a w RDD w Pyzdrach 2 dzieci. Natomiast w przypadku braku wolnego miejsca, a konieczności umieszczenia w pieczy zastępczej dziecka z terenu powiatu wrzesińskiego, poszukiwane jest miejsce w placówce na terenie innego powiatu. Wówczas Powiat Wrzesiński pokrywa koszty utrzymanie dziecka w tej placówce w wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania na dany rok ogłoszonego przez Starostę danego powiatu. Na okoliczność umieszczenia dziecka z terenu powiatu w placówce na terenie innego powiatu zawierane jest porozumienie.

W Tabeli 3 przedstawiono liczbę dzieci przebywających w placówkach prowadzonych przez Powiat Wrzesiński oraz liczbę dzieci z terenu powiatu wrzesińskiego, które z powodu braku wolnych miejsc zostały umieszczone w placówkach na terenie innych powiatów.

Można zauważyć, iż Ośrodek Wspomagania Dziecka i Rodziny w Kołaczkwie nie zabezpiecza potrzeb w zakresie liczby miejsc dla dzieci z terenu powiatu wrzesińskiego w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W związku z tym w 2016 roku aż 6 dzieci musiało zostać umieszczonych w placówkach na terenie innych powiatów. Jest to niekorzystne ze względu na trudności w realizowaniu potrzeb dzieci w zakresie kontaktu z rodzicami

biologicznymi. Duża odległość od miejsca zamieszkania sprawia, iż rodzice nie są w stanie często odwiedzać dzieci. Może to doprowadzić do rozluźnienia więzi ze strony rodziców, a tym samym spadku motywacji do podejmowania działań w celu odzyskania dzieci.

Tabela 3. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu wrzesińskiego oraz dzieci z ternu powiatu wrzesińskiego

Nazwa placówki	Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wg stanu na 31 grudnia			
	2013	2014	2015	2016
Ośrodek Wspomagania Dziecka i Rodziny w Kołaczkowie	29	25	29	32
Rodzinny Dom Dziecka w Pyzdrach	7	7	7	6
placówki na terenie innych powiatów	1	1	1	6

Źródło: Opracowanie własne przez PCPR we Wrześni.

Wnioski

Istniejące placówki opiekuńczo-wychowawcze nie zabezpieczają w pełni potrzeb w zakresie zapewnienia dzieciom opieki w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W Rodzinnym Domu Dziecka w Pyzdrach nie umieszcza się kolejnych dzieci ze względu na obowiązek likwidacji placówki po osiągnięciu przez osoby prowadzące wieku emerytalnego. W Ośrodku Wspomagania Dziecka i Rodziny w Kołaczkowie jest 30 miejsc, natomiast liczba dzieci przebywających często jest wyższa. Pogarsza to warunki bytowe dzieci oraz utrudnia proces opiekuńczo-wychowawczy. Jednak dzieje się tak ze względu na potrzebę zapewnienia dzieciom opieki w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia. Obowiązujące od 1 stycznia 2012 roku przepisy prawne ograniczają kierowanie do placówki dzieci poniżej 10 roku życia, których rotacja była najwyższa, gdyż szybko trafiały do rodzin zastępczych. Ponadto dzieci po osiągnięciu pełnoletności mają możliwość pozostania w placówce do 25 roku życia, pod

warunkiem kontynuowania nauki. Te dwa czynniki spowodowały znaczne spowolnienie odpływu wychowanków z placówki, a tym samym nasilenie problemu umieszczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W procesie dochodzenia do standardu wymaganego ustawowo od 1 stycznia 2021 roku, gdzie maksymalnie będzie mogło przebywać w placówce 14 wychowanków, przekształcenie Ośrodka w Kołaczkowie w dwie placówki spowoduje umniejszenie liczby miejsc do 28. W konsekwencji zwiększy trudności w zapewnieniu opieki i wychowania dzieciom tego potrzebującym. Obecnie umieszczenie interwencyjne powoduje przekroczenie liczby dzieci w placówce, natomiast w przypadku umieszczeń w placówce socjalizacyjnej dzieci oczekują na miejsce nawet kilka miesięcy. Muszą przez ten czas przebywać w dotychczasowym środowisku, które jest niewydolne wychowawczo, nie zabezpiecza jego potrzeb. Biorąc pod uwagę powyższe zasadne byłoby utworzenie 3 placówek, w których mogłoby przebywać 42 dzieci. Dodatkową przesłanką do utworzenia 3 placówek 14 – osobowych jest to, iż w przypadku braku możliwości umieszczenia dziecka w placówkach na terenie powiatu, konieczne jest poszukanie miejsca w placówce poza powiatem, często w dość znacznej odległości. Jest to niekorzystne ze względu na utrudnioną pracę w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

V. OSOBY USAMODZIELNIANE

Osoba, która osiągnęła pełnoletniość w rodzinie zastępczej, oraz osoba pełnoletnia opuszczająca rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem. Warunkiem do uzyskania pomocy jest zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji opracowanego wspólnie z opiekunem indywidualnego planu usamodzielnienia.

Osoba usamodzielniana może skorzystać z następujących form pomocy:

- 1) pomoc pieniężna na usamodzielnienie,
- 2) pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki,
- 3) pomoc rzeczowa na zagospodarowanie,

4) pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w uzyskaniu zatrudnienia.

Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą, jest trudność w pozyskaniu mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Usamodzielniający się wychowankowie, którzy rozpoczęli proces usamodzielnienia przed wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, otrzymywali pomoc finansową na uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych poprzez pokrycie kosztów wynajmu pokoju, na czas kontynuowania nauki. Obecnie taka forma pomocy nie przysługuje. Wychowankowie nie są w stanie samodzielnie utrzymać wynajmowanego mieszkania. Dlatego olbrzymim wsparciem byłoby umożliwienie im pobytu w mieszkaniu chronionym, przynajmniej na czas nauki i uzyskania kwalifikacji zawodowych pozwalających na podjęcie zatrudnienia i całkowitego usamodzielnienia się.

Usamodzielnianych wychowanków cechuje często bierność, niechęć do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niska motywacja do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego bardzo ważne jest motywowanie usamodzielnionych wychowanków do jak najdłuższego kontynuowania nauki (szkoły policealne, studia) i zdobywania dodatkowych kwalifikacji i kursów zawodowych, aby wychowankowie byli odpowiednio przygotowani (zawodowo) do samodzielnego życia.

Poniżej w Tabeli 4 i w Tabeli 5 przedstawiono liczbę usamodzielnianych wychowanków oraz formy pomocy, które zostały im udzielone.

Analizując dane zawarte w tabeli 4 wskazać należy, że najchętniej wybieraną formą wsparcia wychowanków jest pomoc na kontynuowanie nauki. Należy jednak zauważyć, że liczba osób zainteresowanych tą formą wsparcia ulega obniżeniu. Wynikać to może z faktu, że coraz częściej osoby pełnoletnie decydują się pozostać w rodzinie zastępczej do czasu ukończenia nauki. Wybór ten spowodowany jest m. in. wyższym świadczeniem pieniężnym, które rodzina zastępcza otrzymuje na utrzymanie takiej osoby niż comiesięczna pomoc na kontynuowanie nauki, którą otrzymywałby wychowanek po opuszczeniu rodziny. Niektórzy wychowankowie korzystają w tym samym czasie z różnych form pomocy.

Tabela 4. Wychowankowie rodzinnej pieczy zastępczej:

Rodzaj pomocy	Liczba osób objętych pomocą			
	2013	2014	2015	2016
Liczba usamodzielnianych wychowanków objętych pomocą:	21	22	16	18
pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	19	16	16	16
pomoc rzeczowa na zagospodarowanie	5	1	3	2
pomoc pieniężna na usamodzielnienie	3	4	4	2
pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	1	1	0	0

Źródło: Opracowanie własne przez PCPR we Wrześni.

W tabeli 5 uwzględniono wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz wychowanków opuszczających młodzieżowe ośrodki wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze. Podobnie jak w przypadku osób opuszczających rodziny zastępcze, najczęściej przyznawaną pomocą dla osób usamodzielnianych z placówek jest pomoc na kontynuowanie nauki. Zauważalny jest w 2015 roku wzrost liczby wychowanków korzystających z tej formy wsparcia. Wynikać to może z faktu, że po opuszczeniu placówki opiekuńczo – wychowawczej często pomoc na kontynuowanie nauki stanowi główne źródło utrzymania wychowanków. W związku z tym osoby usamodzielniane, po opuszczeniu pieczy zastępczej, częściej decydują się na podjęcie dalszej nauki. Uzyskanie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych w przyszłości może pomóc w podjęciu zatrudnienia i poprawienia sytuacji materialno – bytowej wychowanków. Niektórzy wychowankowie korzystają w tym samym czasie z różnych form pomocy.

Tabela 5. Wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej i z pomocy społecznej

Rodzaj pomocy	Liczba osób objętych pomocą			
	2013	2014	2015	2016
Liczba usamodzielnianych wychowanków:objętych pomocą:	12	13	13	11
pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	7	9	12	7
pomoc rzeczowa na zagospodarowanie	1	2	3	6
pomoc pieniężna na usamodzielnienie	8	2	6	5
pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	1	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne przez PCPR we Wrześni.

VI. CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2017 – 2019

Cel główny:

Celem głównym Programu na lata 2017 – 2019 jest tworzenie warunków do sukcesywnego rozwoju systemu pieczy zastępczej w powiecie wrzesińskim z ukierunkowaniem na rodzinne formy wspomagane formami instytucjonalnymi.

Cele szczegółowe i zadania niezbędne do ich realizacji:

Cel szczegółowy 1 - Zapewnienie dostatecznej liczby miejsc dla dzieci w rodzinnych formach opieki.

Zadania niezbędne do realizacji:

- 1) Systematyczne podnoszenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie wiedzy o rodzinnej pieczy zastępczej.
- 2) Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka, rodziny pomocowej oraz wolontariuszy.
- 3) Kwalifikacja kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, rodziny pomocowej, w tym: organizowanie stosownych szkoleń.

Cel szczegółowy 2 - Kontynuacja i poszerzenie świadczonych usług w zakresie rodzinnych form pieczy zastępczej.

Zadania niezbędne do realizacji:

- 1) Objęcie rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej i innych specjalistów w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną.
- 2) Ocenianie sytuacji dzieci znajdujących się w rodzinach zastępczych.
- 3) Ocenianie rodzin zastępczych.
- 4) Umożliwienie bezpłatnego korzystania rodzinom zastępczym ze wsparcia specjalistycznego - psycholog, terapeuta systemowy rodziny, prawnik.
- 5) Realizacja świadczeń finansowych zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (obligatoryjnych i fakultatywnych).
- 6) Zapewnienie wsparcia w postaci wolontariatu i rodzin pomocowych.
- 7) Rozwój kompetencji wychowawczych i opiekuńczych poprzez udział rodzin w szkoleniach doskonalących.
- 8) Umożliwienie wymiany doświadczeń i integracji poprzez organizowanie grup wsparcia i spotkań integracyjnych.
- 9) Umożliwienie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej, pedagogom, psychologom i specjalistom pracy z rodziną współpracującym z rodzinami zastępczymi udziału w szkoleniach doskonalących oraz systematyczne poddawanie się superwizji.

Cel szczegółowy 3 - Kontynuacja i poszerzenie świadczonych usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Zadania niezbędne do realizacji:

- 1) Umożliwienie korzystania osobom prowadzącym Rodzinny Dom Dziecka w Pyzdrach z superwizji w miarę potrzeb.
- 2) Podniesienie poziomu wiedzy wychowawców placówek w zakresie jakości pracy poprzez systematyczne poddawanie się superwizji, udział w grupach psychoedukacyjnych i szkoleniach doskonalących.
- 3) Zapewnienie wychowankom udziału w grupach wsparcia, socjoterapeutycznych, psychoedukacyjnych.
- 4) Zapewnienie wychowankom dostępu do poradnictwa specjalistycznego.
- 5) Zapewnienie wychowankom możliwości udziału w terapii – w tym psychoterapii (certyfikowanej).
- 6) Współpraca z asystentem rodziny celem uaktualniania wiedzy o sytuacji rodzinnej wychowanka, umożliwienia podtrzymywania więzi rodzinnych i ewentualnej pracy na rzecz powrotu do domu rodzinnego.
- 7) Opracowanie koncepcji funkcjonowania zespołu placówek opiekuńczo-wychowawczych – 3 placówek 14 osobowych. W tych formach opieki instytucjonalnej warunki życia byłyby maksymalnie zbliżone do warunków rodzinnych.

Cel szczegółowy 4 - Wsparcie procesu usamodzielnienia wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.

Zadania niezbędne do realizacji:

- 1) Realizacja świadczeń finansowych zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawą o pomocy społecznej.
- 2) Umożliwienie korzystania ze specjalistycznego poradnictwa.
- 3) Umożliwienie udziału w szkoleniach podnoszących kompetencje zawodowe.
- 4) Pomoc w znalezieniu miejsca zamieszkania po opuszczeniu pieczy zastępczej.

Cel szczegółowy 5 - Współpraca z innymi instytucjami wspierającymi pieczę zastępczą.

Zadania niezbędne do realizacji:

- 1) Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, szkołami, sądem, ośrodkiem adopcyjnym, poradnią psychologiczno – pedagogiczną i innymi instytucjami pomocowymi celem opracowania planów pomocy dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej oraz dokonywania okresowej oceny sytuacji dzieci i oceny rodzin zastępczych.
- 2) Współpraca z urzędami gmin i urzędem pracy celem pomocy wychowankom usamodzielnianym w podjęciu zatrudnienia i uzyskania mieszkania z zasobów gminy.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Do źródeł finansowania zadań zawartych w Powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej na lata 2017 – 2019 należą:

- 1) Budżet Powiatu Wrzesińskiego.
- 2) Budżet państwa w ramach dotacji na wspieranie zadań własnych.
- 3) Budżet samorządów gminnych, zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej.
- 4) Budżet innych powiatów, zobowiązanych do zwrotu wydatków za dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na terenie powiatu wrzesińskiego.
- 5) Odpłatność rodziców biologicznych.
- 6) Środki pieniężne pozyskane z programów, głównie z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

VIII. ODBIORCY PROGRAMU

Odbiorcami Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2017 – 2019 są:

- 1) Dzieci przebywające w pieczy zastępczej.
- 2) Rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka.
- 3) Rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,

- 4) Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej,
- 5) Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz kandydaci do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- 6) Rodziny pomocowe sprawujące czasową opiekę nad dzieckiem z pieczy zastępczej.

IX. REALIZATORZY PROGRAMU

Jednostką koordynującą realizację Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześniu, które przy jego realizacji będzie współpracowało z następującymi podmiotami:

- 1) rodzinami zastępczymi,
- 2) rodzinami pomocowymi,
- 3) placówkami opiekuńczo-wychowawczymi,
- 4) policją,
- 5) ośrodkami pomocy społecznej,
- 6) sądami rodzinnymi,
- 7) placówkami oświatowymi,
- 8) organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi.

X. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitorowanie przebiegu realizacji Programu będzie polegało na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań, w celu oceny, czy zostały osiągnięte założone cele. Monitoring programu ma zapewnić udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

- 1) czy Program stwarza możliwość postępu w zakresie rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Wrzesińskim?
- 2) czy utworzony w powiecie system wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej jest wystarczający?
- 3) czy dzieci w pierwszej kolejności trafiają do rodzinnej pieczy zastępczej?
- 4) czy środki pozostające w dyspozycji są wystarczające na realizację Programu?
- 5) które metody pracy dają oczekiwane rezultaty, a które należy zmienić?

Ewaluacja Programu będzie prowadzona w oparciu o następujące narzędzia:

- 1) wypowiedzi ustne odbiorców Programu,
- 2) opinie pracowników instytucji realizujących Program,
- 3) opracowywane plany pomocy dziecku,
- 4) indywidualne programy usamodzielnienia,
- 5) przeprowadzane oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej oraz funkcjonowania rodziny zastępczej.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni będzie przedkładał Radzie Powiatu Wrzesińskiego roczne sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie stanowiło integralną część corocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni.

PRZEWODNICZĄCY DADY

Grzegorz Kaźmierczak